

Research Paper

Failure to Get Rid of Addiction, the Process of Quitting among Addicted Women in Shiraz¹

Halime Enayat*¹, Ali Akbari², Mohammad Mohammadi³, Maryam hosseini⁴

1. professor , Department of Sociology, Faculty of social sciences, Shiraz University, Shiraz, Iran

2. Ph.D. Student of Sociology, , Faculty of social sciences, Shiraz University, Shiraz, Iran

3. Ph.D. Student of Sociology, , Faculty of social sciences, Shiraz University, Shiraz, Iran

4. Assistant Professor, Bojnord University, Bojnord ,Iran

Received: 2023/05/07

Revised: 2023/12/11

Accepted: 2023/12/25

Use your device to scan and read the article online

DOI:

[10.30495/jzvj.2024.31866.4010](https://doi.org/10.30495/jzvj.2024.31866.4010)

Keywords:

Addiction, Women, Failure, Quitting, Grounded theory, Shiraz

Abstract

Introduction: This study aimed to conduct a data mining analysis of the mental models of female drug addicts in Shiraz. Addiction recovery in women requires in-depth analysis and understanding of many different aspects to gain a more accurate understanding of the addiction recovery process. Therefore, the study used grounded theory to achieve such an objective among drug-addicted women in Shiraz.

Methods: The logic of the research is of an applied type that utilizes a qualitative approach and employs grounded theory Strauss and Corbin. Through theoretical and purposive sampling, 17 participants were selected. Data in this study were collected through deep and semi-structured interviews, each lasting between 120 and 180 minutes. In this research, interviews were conducted with addicted women until theoretical saturation was achieved, including those attending addiction recovery camps such as Khorshid Taban Shiraz, Rahil Salamat Health Center in Raz, Fereshtegan Shiraz Addiction Recovery Camp, Shayeestegan Mehr Shiraz Institute, and women attending the Social Harm Reduction Center. The interviews were analyzed using three coding stages: open, axial, and selective coding. To increase the reliability of the findings, three techniques of member checking, analytic comparison, and examination have been used.

Findings: Through the analysis of interviews, 65 codes were identified, which were transformed into 34 concepts and ultimately into 15 categories. Factors such as structural violence, universal distrust spatial violence, and lack of effective acceptance are the background conditions for women's dependence on addiction. In the process of attempting to quit, these conditions also have a significant impact. Personal factors such as experience, self-awareness, ostracism, and disapproval of addictive behavior have led women toward the quitting process. They have chosen a strategy of rethinking to break free from addiction. However, for women, these concepts have a cyclical effect and have made the quitting process more challenging due to family, societal, and cultural pressures compared to men. The presence of these categories in women's lives has made the quitting experience more difficult, and they have experienced multiple unsuccessful attempts. Consequently, the core

¹ . This article is extracted from a research study on factors related to addiction in women in Shiraz city under the supervision of the National Elite Foundation of the country.

category of "failure in quitting" has been considered for women, which reflects their inability to quit. The categories of relapse triggers, fear, personality breakdown, marginalized lives, and depressed minds are the consequences of the quitting process among women. Therefore, the categories have shown that the quitting process is experienced differently by women, and breaking free from addiction is much more challenging for them than for men. Social, familial, and cultural conditions have made it difficult for women to be accepted as addicts, and they have less potential to break free from the addiction cycle.

Citation: Enayat H, Akbari A, Mohammadi M, Hosseini M . Failure to get rid of addiction: The Process of Quitting among Addicted Women in Shiraz. *Quarterly Journal of Women and Society*. 2024;15(58):97-110

***Corresponding author :** Halime Enayat

Address: .professor , Department of Sociology, Faculty of social sciences, Shiraz University, Shiraz, Iran

Tell: 09177161517

Email : henayat@rose.shirazu.ac.ir

Extended Abstract

Introduction

Ignoring gender in the phenomenon of addiction, despite various research that has shown that men and women who use drugs differ in various aspects, including social characteristics, drug use consequences, and the onset of addiction (1), (2),(3). Gender and sexuality play a unique role in women's concerns. Also, even though it is not unique to drug users, economic pressure on women who use drugs is heavier than on their male counterparts because they experience less employment and lower income.

Additionally, the prevalence of HIV among women who inject drugs is higher than their male counterparts (4). These issues make addiction in women take different forms than addiction in men. Women have a small share in rehabilitation centers. The field of study in Shiraz had over 50 centers for men's treatment and rehabilitation, but only four camps were specifically made for women.

Therefore, both addiction and the process of recovery and rehabilitation need to be considered gender-specific. In addition to some common reasons for both men's and women's dependence on drugs, some different reasons are entirely gender-specific. These reasons have a biological or physiological aspect (such as women's menstrual cycle), but they also have other aspects that are related to cultural and social issues. Given such conditions, it is essential to recognize and understand the process of quitting among women, and the purpose of this research is to find the answer to the question of how the process of addiction recovery among addicted women has been understood and perceived. Such a goal will make the understanding of gender mechanisms in the addiction process clearer.

Methods

The research is an applied qualitative study based on logical inquiry. Grounded theory is a qualitative research method, which refers to a theory derived from systematically collected and analyzed data. The study used theoretical and purposive sampling. Participants were invited to be interviewed from four drug treatment camps for women

and the Drug Abuse Reduction Center (DIAC) in Shiraz. The drug treatment camps included the "Khorshid-e-Taban Shiraz" addiction treatment camp, the "Rahil Salamat Shiraz Health Center," the "Farshetgan Shiraz" addiction treatment camp, and the "Shayestegan Mehr Shiraz" institution. The deep interview technique was used to collect data. 17 interviews were conducted and analyzed until theoretical saturation was achieved, meaning that the researchers found no new information and the data became repetitive. The sample consisted of women who had at least three years of addiction experience. The data collection period took about two months, longer than expected due to the outbreak of COVID-19 in Shiraz and adherence to health issues. Interviews were recorded with the participant's permission and then transcribed onto paper for analysis. Each interview lasted between 120 and 180 minutes. The analysis was done manually and the three stages of open, axial and selective coding were also completed. Additionally, to increase reliability, three techniques of auditing, comparative analysis, and review by members were employed (20)

Findings

The analysis of interviews revealed 65 codes, which were transformed into 34 concepts and finally ۱۵ categories. The conditions that contribute to women's addiction include structural violence, general mistrust, spatial violence, and lack of influential acceptance. In the process of recovery, factors such as experience, self-awareness, rejection, and disgust with the addicted lifestyle have influenced them. They have chosen a strategy of reconsideration to break free from addiction. However, these concepts have a cyclical effect on women, making the recovery process more challenging due to family, societal, and cultural pressures compared to men. The presence of these factors in women's lives has made the experience of recovery more challenging for them, and they have had multiple failed attempts. Therefore, the core issue of "failure to get rid of addiction " has been

considered for women, indicating their inability to quit using drugs. The categories of relapse triggers, fear, personality destruction, social exclusion, and depression are the consequences of the process of Quitting experienced by women. As a result, the categories have shown that the process of Quitting is different for women, and it is much harder for them to break free from addiction than men.

Social, family and cultural conditions have made it difficult for women to accept themselves as addicts, and they have less power to break free from the addiction cycle.

Discussion

Failure to get rid of addiction is a core concept that arises in the process of coding selection to integrate other concepts. Women's dependence on substances was a path that women chose to escape from patriarchal pressures that began with the family and extended to society, culture, and the dominant environment. They do not know that they are trapped in a dead end that research calls " Failure to get rid of addiction " meaning that there are reasons that continue and reproduce the process of women's dependence on addiction. The process of quitting addiction in women occurs in such a complex way that is a result of this situation. Lack of external support, depressed mood, fear, and the marginalized lives of addicted women are factors that affect the process of quitting addiction. Therefore, the process of quitting addiction is like another defeat that women experience and when they become trapped in it, it is difficult to escape. Because the position of women in society puts an end to the hope of female consumers to quit addiction. Here, the presence of stimuli that make quitting difficult (such as availability or ease of use) is added and quitting becomes a heroic and difficult action for women. A set of historical, social, and cultural factors alongside family and emotional factors induce dependency, and the collaboration of these factors is such that if a person saves himself from one factor (such as universal distrust), other factors (such as cultural and structural violence and others) continue to exert pressure on him. These concepts have trapped women in

eternal addiction, which is a kind of reference to women's inability to quit substances. The back and forth that most women addicts have experienced is called "failure to get rid of addiction."

Conclusion

This passage discusses the challenges faced by women in addiction and the difficulties they encounter when trying to quit. It identifies several factors that contribute to the prevalence of addiction among women, such as societal distrust, structural and cultural violence, and family acceptance, along with individual factors such as susceptibility, self-awareness, aversion to drug-induced living, feelings of need, and female entertainment. Women have been encouraged to quit using drugs due to these factors, but they have faced setbacks in their journey. Each of them has adopted quitting strategies based on these reasons, leading to a rethink in addiction. However, unfortunately, due to the labels attached to addicted women and the type of social stigma they are exposed to by their families, especially their husbands, they are quickly expelled and reacceptance is hard to come by. Usually, the spouses of men who become addicted try harder to improve and quit their husbands' addiction, but when women become addicted, they are quickly expelled by their husbands and put on the path to divorce. The motivators for relapse, fear, personality destruction, rejection, and depressed minds are the consequences of the quitting process that have made women's release impossible both in society and in addiction. Such findings have shown that the addiction environment is harder for women, and the release of women in this valley has been experienced with successive failures that are the result of different understandings and perceptions of addiction in society and culture. A set of historical, social, and cultural factors, along with factors involved in addiction, have contributed to such failure. The conditions are such that if an individual saves himself from one factor (such as universal distrust), other factors (such as cultural and structural violence and others) continue to put pressure on him and make release difficult. Therefore, the consecutive failures in

addiction treatment have been experienced as a failure in the liberation of women, highlighting the difference between addiction and gender issues and making the addiction space for women different and more difficult.

Ethical Considerations

Compliance with ethical guidelines

The two main ethical principles observed in this study were the protection of participants' rights and the confidentiality of their personal information. In addition to these, other ethical principles that were adhered to as much as possible in this research include:

1. The right of participants to withdraw from the study at any point before the end of the interview.
2. The duration of the interview was adjusted according to the participants' tolerance, and if a participant expressed fatigue during the interview, the interview was terminated.
3. Creating safe conditions for participants both mentally and

physically.

4. Using a pseudonym in all data instead of the participants' names.

Funding

Funding for this research was provided by the National Elite Foundation of Iran.

Authors' contributions

All authors contributed equally to this article.

Conflicts of interest

There are no conflicts of interest in this study.

مقاله پژوهشی

ناکامی در رهایی، فرآیند ترک اعتیاد در بین زنان معتاد شهر شیراز^۱حلیمه عنایت*^۱، علی اکبری^۲، محمد محمدی^۳، مریم حسینی^۴

۱. استاد گروه جامعه شناسی، گروه جامعه شناسی، دانشکده علوم اجتماعی، دانشگاه شیراز، شیراز، ایران

۲. دانشجوی دکتری جامعه شناسی، دانشگاه شیراز، شیراز، ایران

۳. دانشجوی دکتری جامعه شناسی، دانشگاه شیراز، شیراز، ایران

۴. استادیار، دانشگاه بجنورد، بجنورد، ایران

چکیده

هدف: این پژوهش به دنبال کندوکاوی در سیستم معنای ذهنی زنان معتاد شهر شیراز است. فرآیند ترک در بین زنان معتاد نیاز به تحلیل و واکاوی عمیقی دارد که جنبه‌های گوناگون آن و فرآیند ترک مواد مخدر دقیق‌تر شناخته شود. بنابراین پژوهش با نظریه زمینه‌ای به دنبال چنین هدفی در بین زنان معتاد شهر شیراز است.

شیراز

روش: منطبق تحقیق از نوع پژوهش‌های کاربردی است که با رویکرد کیفی و با استفاده از نظریه زمینه‌ای اشتراوس و کوربین انجام گرفته است. با نمونه‌گیری نظری و نمونه‌گیری هدفمند ۱۷ مشارکت‌کننده انتخاب شده‌اند. داده‌های این بخش با استفاده از مصاحبه عمیق و نیمه‌ساختاریافته جمع‌آوری شده و مدت زمان هر مصاحبه حداقل ۱۲۰ و حداکثر ۱۸۰ دقیقه بوده است. در این پژوهش با مراجعه به کمپ‌های ترک اعتیاد، شامل خورشید تابان شیراز، مرکز راحیل سلامت شهر راز، کمپ ترک اعتیاد فرشتگان شیراز، موسسه شایستگان مهر شیراز و زنان معتاد مراجعه‌کننده به مرکز کاهش آسیب‌های اجتماعی مصاحبه‌ها با زنان معتاد تا اشباع نظری انجام گرفت. مصاحبه‌ها با توجه به مراحل سه‌گانه کدگذاری باز، محوری و گزینشی مورد تجزیه و تحلیل دستی قرار گرفتند. جهت افزایش قابلیت اعتماد از سه تکنیک ممیزی، مقایسه‌ی تحلیلی و بررسی توسط اعضاء استفاده شده است.

یافته‌ها: با تحلیل مصاحبه‌ها، ۶۵ کد بدست آمده است که تبدیل به ۳۴ مفهوم و در نهایت ۱۵ مقوله شده‌اند. در وابستگی زنان به اعتیاد شرایط زمینه‌ای شامل خشونت ساختاری، بی‌اعتمادی همگانی، خشونت فضایی، فقدان پذیرش تاثیرگذار هستند، در ادامه فرآیند و تلاش برای ترک نیز این شرایط موثرند. شرایط علی همچون تجربه‌پذیری، خودآگاهی، طرد و انزجار از زیست معتادانه آنها را به سمت فرآیندهای ترک کشانده است. آنان استراتژی بازاندیشی را برگزیده که از دام اعتیاد رهایی یابند. اما برای زنان این مفاهیم به صورت یک چرخه بر هم اثر دارند و باعث شده فرآیند ترک را به سبب فشارهای خانواده، جامعه و فرهنگ با چالش‌های گوناگونی تجربه کنند. حضور این مقوله‌ها در زندگی زنان، تجربه ترک را برای آنان سخت کرده است و هر یک تجربه چندین بار ترک داشته‌اند که با شکست روبه‌رو شده‌اند. بر همین اساس مقوله هسته «ناکامی در رهایی» برای زنان در نظر گرفته شده است که بیانگر ناتوانی زنان در ترک کردن مواد است. مقوله‌های محرک‌های مصرف مجدد، ترس، ویرانی شخصیت، زندگی‌های مطرود و ذهن افسرده از پیامدهای فرآیند ترک در بین زنان است که تجربه شده است. در نتیجه مقوله‌ها نشان داده‌اند فرآیند ترک برای زنان بدین گونه تجربه شده است. شرایط اجتماعی، خانوادگی و فرهنگی پذیرش زنان به عنوان معتاد را دشوار کرده است و زنان در چرخه اعتیاد توان رهایی کمتری دارند.

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۰۲/۱۷

تاریخ داوری: ۱۴۰۲/۰۹/۲۰

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۱۰/۰۴

از دستگاه خود برای اسکن و خواندن مقاله به صورت آنلاین استفاده کنید

DOI:

10.30495/jzvj.2024.31866.4010

واژه‌های کلیدی:

اعتیاد، زنان، ناکامی، رهایی، نظریه زمینه‌ای، شیراز

* نویسنده مسئول: حلیمه عنایت

نشانی: استاد جامعه شناسی، گروه جامعه شناسی، دانشکده علوم اجتماعی، دانشگاه شیراز، شیراز، ایران

تلفن: ۰۹۱۷۷۱۶۱۵۱۷

پست الکترونیکی: henayat@rose.shirazu.ac.ir

^۱ مقاله فوق از پژوهش مطالعه عوامل مرتبط با اعتیاد زنان در شهر شیراز زیر نظر بنیاد نخبگان کل کشور استخراج شده است.

مقدمه

با در نظر گرفتن مسئله جنسیت در پدیده اعتیاد تحقیقات مختلف ثابت کرده است که زنان و مردانی که از مواد مخدر استفاده می‌کنند از جنبه‌های مختلف از جمله ویژگی‌های اجتماعی، عوارض مصرف مواد و شروع وابستگی با هم تفاوت دارند (رجوع شود به بیکر و همکاران^۱، ۲۰۱۷ (۱) گرینفیلد^۲، ۲۰۱۶ (۲)؛ هاشم زهی و همکاران، ۲۰۱۸ (۳). زنان دغدغه‌های منحصر به فردی دارند که مبتنی بر جنس و جنسیت هستند. فشار اقتصادی برای زنانی که از مواد مخدر استفاده می‌کنند سنگین‌تر از هم‌تایان مردشان است؛ زیرا آن‌ها اشتغال و میزان درآمد کمتری را تجربه می‌کنند. همچنین میزان شیوع ایدز در میان زنانی که مواد مخدر تزریقی می‌کنند نسبت به هم‌تایان مرد خود بالاتر است (۴). زنان سهم ناچیزی در مراکز بازپروری نیز دارند. در میدانی که مطالعه حاضر در آن صورت گرفته است (شیراز)، برای درمان و بازپروری مردان بیشتر از ۵۰ مرکز وجود داشت در حالی که تنها چهار کمپ بازپروری مختص زنان وجود داشت. بنابراین، هم اعتیاد و هم فرآیند ترک و بازبازی را باید کاملاً جنسیتی نگاه کرد. علاوه بر برخی دلایل مشترک در وابستگی مردان و زنان به مواد، یک‌سری دلایل متفاوت نیز وجود دارند که هر کدام در عین تعیین‌کنندگی‌شان کاملاً منحصر به جنسیت خود هستند. با توجه به چنین شرایطی لزوم شناخت و فهم فرآیند ترک اعتیاد در بین زنان ضروری است و هدف این پژوهش یافتن پاسخ این پرسش است که فرآیند ترک اعتیاد در بین زنان معتاد چگونه درک و فهم شده است؟ چنین هدفی زمینه فهم و درک سازوکارهای جنسیتی فرآیند اعتیاد را روشن‌تر خواهد ساخت.

چارچوب مفهومی

پژوهش از رویکردهای متنوعی برای ادبیات مفهومی تحقیق بهره می‌برد. چارچوب مفهومی اشاره به مفاهیمی دارد که ابعاد مختلف موضوع را بحث می‌کند. دورکیم معتقد است تغییرات سریع اجتماعی مردم را بسوی فردگرایی سوق میدهد (۵). مکتب شیکاگو فرآیند رشد شهری را مانع شکل‌گیری ثبات جامعه و عامل بروز بی‌سازمانی‌های اجتماعی چون فحشا، قمار بازی، مصرف غیر قانونی داروهای مخدر، خشونت، خانواده‌های از هم گسیخته می‌داند (۶). آگنیو با نظریه عمومی فشار، سه عامل مهم ایجادکننده کج‌روی را عدم نیل به اهداف فردی، حذف محرک‌های مثبت، مواجهه فرد با محرک‌های منفی می‌داند (۷). برای تحلیل فرآیند ترک اعتیاد از چشم‌اندازهای فوق استفاده شده است.

پیشینه پژوهشی

خمرنیا و پیوند در پژوهشی در شهر زاهدان دریافتند که اکثریت شرکت‌کنندگان اختلافات خانوادگی، شرایط بد کمپ، بیکاری و وسوسه فردی را علل اصلی بازگشت به اعتیاد دانسته‌اند (۸). قادری، نوری و کریمی

در پژوهش سبب‌شناسی اعتیاد زنان به تفاوت در دیدگاه سه گروه اجتماعی (زنان مصرف‌کننده، زنان غیرمصرف‌کننده و کارشناسان و متخصصان حوزه اعتیاد زنان) پرداخته‌اند. یافته‌ها نشان داده زنان مصرف‌کننده، سهم عوامل ساختاری را در گرایش به مصرف مواد، مهم‌تر از عوامل کنشی و ارادی ارزیابی کرده‌اند، در حالی که زنان غیرمصرف‌کننده و بیشتر کارشناسان و متخصصان حوزه اعتیاد، بر عوامل کنشی و ارادی تأکید داشته‌اند (۹). برآبادی در مطالعه‌ای در استان سمنان دریافت که عامل خانوادگی-محیطی، عوامل اجتماعی و عوامل فردی به ترتیب مهمترین عوامل گرایش به مصرف مواد بودند (۱۰). عظیمی در پژوهشی به نقش سرمایه اجتماعی در کاهش گرایش به اعتیاد زنان سرپرست خانوار دریافت که سرمایه اجتماعی موجب کاهش آسیب‌پذیری افراد جامعه می‌شود (۱۱). نوری، رضانی و بن سعید در مطالعه‌ای در اصفهان دریافتند که بین هم‌نشینی زنان با فرد معتاد و ناکامی در زندگی و مصرف مواد رابطه وجود دارد (۱۲). صفری حاجت‌آقایی، کمالی، دهقانی فیروزآبادی و اصفهانی در فراتحلیلی به مقایسه عوامل موثر بر بازگشت به اعتیاد دریافتند تأثیر عوامل محیطی ۰/۶۴ و عوامل فردی ۰/۴۱ است. وسوسه از بین عوامل فردی و توانایی تهیه مواد بین عوامل محیطی بیشترین تأثیر در بازگشت به مواد مخدر دارد (۱۳).

یافته‌های موتیکا، امام، هالیگوفسکا و میچالک^۳ نشان می‌دهد که ننگ و کمبود امکانات از موانع عمده درمانی برای این گروه است. برای بهبود وضعیت زنان، لزوم گنجاندن آنها در راهبردهای بهداشت ملی ضروری است (۱۴). مطالعه حسینی زاده، نیازی و مهتری در کاشان نشان می‌دهد اعتیاد دارای نشانه‌ها، پیامدها، فرآیند درمانی منحصر به فرد است و عدم آگاهی فرد، خانواده و جامعه در مقاطع مختلف زندگی، تأثیر منفی بر درمان‌ناپذیری آن دارد (۱۵). مطالعات فیمینستی نظر^۴ نشان داده که ترس از ننگ در زنان منجر به گزارش نکردن و عدم اقدام برای درمان‌شان می‌شود. آزار جنسی و تحت‌تأثیر قرار گرفتن برای مصرف مواد از سوی پسر و همسر، دلیل آنان برای این رفتار است. کمپ‌ها نیز فقط مردان را هدف قرار داده و زنان را نادیده می‌گیرند (۱۶). آریا^۵ بیان کرده که زنان مصرف‌کننده مواد تجارب بیشتری از ننگ، شرم و پاسخ‌های تبعیض‌آمیز دارند؛ حمایت اجتماعی کمتری دارند؛ بیشتر تحت‌تأثیر مسائل والدین و شرکای خود هستند و بیشتر در معرض خشونت و عفونت‌های منتقله از طریق خون قرار دارند (۱۷). ویگلز، چوهردی، میترا و گیر نشان دادند که خانواده نقش بسیار مهمی در

4- Nazra for Feminist Studies

5- Arpa

1 - Becker, & Koob

2 - Greenfield

3 - Motyka, Al-Imam, Haligowska and Michalak

مدت زمانی که صرف مصاحبه شد حدود دو ماه است که با توجه به شیوع کرونا در شیراز این مدت بیش از زمانی بود که پیش‌بینی شده بود. مصاحبه‌ها با اجازه مصاحبه‌شوندگان، ضبط و سپس بر روی کاغذ پیاده گردید. مدت زمان هر مصاحبه حداقل ۱۲۰ و حداکثر ۱۸۰ دقیقه بوده‌است. مسایل اخلاقی چون حق خارج شدن از پژوهش برای هر یک از شرکت‌کنندگان تا آخر مصاحبه، تناسب مدت زمان مصاحبه با تحمل شرکت‌کنندگان و خاتمه دادن به مصاحبه اگر مشارکت‌کننده‌ای اظهار خستگی می‌کرد، ایجاد شرایط امن برای شرکت‌کنندگان از نظر روحی و جسمی و استفاده از اسم مستعار در تمامی مصاحبه‌ها نیز رعایت شده‌است. تحلیل داده‌ها مبتنی بر ۳ نوع کدگذاری باز، محوری و انتخابی انجام شده و جهت افزایش قابلیت اعتماد از سه تکنیک ممیزی، مقایسه‌ی تحلیلی و بررسی توسط اعضاء استفاده شده‌است. چند متخصص در کار نظریه‌زمینه‌ای به عنوان ممیز دعوت شدند که بر مراحل انجام کار، مفاهیم و مقوله‌های به‌دست آمده و فرآیندهای کدگذاری سه‌گانه و همچنین ساخت مقوله‌های محوری نظارت داشته‌باشند. برای بررسی اعتبار از روش مقایسه تحلیلی توسط محقق و مشاور طرح و از روش بررسی اعضا توسط بعضی از مشارکت‌کنندگان استفاده شد (۲۰).

یافته‌های پژوهش

ویژگی‌های مشارکت‌کنندگان

مشارکت‌کنندگان در دامنه سنی ۱۷ تا ۴۷ سالگی قرار دارند. ۶ نفر از آنان متولد و ساکن شیراز و ۷ نفر از شهرستان‌های استان فارس، ۱ نفر از آبادان، ۱ نفر متولد و ساکن تهران و ۲ نفر دیگر از روستاهای استان فارس هستند. ۴ نفر از آنان متأهل، ۵ نفر مطلقه، ۵ نفر مجرد، ۱ نفر بیوه، ۱ نفر صیغه و ۱ نفر هم بصورت همخانگی با یکی از ساقی‌های مواد مخدر زندگی می‌کند. تعداد فرزندان مشارکت‌کنندگان حداکثر ۳ فرزند هستند. میزان تحصیلات آنان ۶ نفر دیپلم ناقص، ۵ نفر در سطح راهنمایی، ۲ نفر هم ابتدایی، ۱ نفر دیپلم، ۱ نفر فوق دیپلم، ۱ نفر لیسانس و ۱ نفر هم دارای دکتری هستند.

سابقه مصرف آنان نیز نشان می‌دهد که ۳ نفر از آنان ۳ سال سابقه مصرف، ۲ نفر سابقه ۲۰ سال مصرف و بقیه هرکدام سابقه ۳۶، ۳۰، ۲۴، ۲۱، ۱۹، ۱۶، ۱۳، ۱۱، ۹، ۸، ۵ و ۴ ساله دارند. از بین این افراد ۷ نفر از آنان ۳ بار ترک، ۵ نفر آنان ۲ بار، ۳ نفر سابقه ۱ بار ترک، ۱ نفر ۴ بار و ۱ نفر هم سابقه ۵ بار ترک را دارند.

مقولات و مضامین پژوهش

مقولات و مفاهیم استخراج شده

در ادامه هر کدام از مقولات اصلی استخراج شده از تحلیل مصاحبه‌ها، توضیح داده شده‌است:

بی‌اعتمادی اجتماعی: این مقوله از دو مفهوم بی‌اعتمادی فرهنگی و تجربی تشکیل شده‌است. گزاره «می‌گفتم زن زیر زبون نداره، ظریفه،

روند بهبودی و ترک زنان و بزرگترین منبع انگیزه و حمایت بوده‌اند» (۱۸).

پژوهش‌های فوق هر کدام اعتیاد را از جنبه‌ای خاص مورد توجه قرار داده‌اند. مطالعات جامعه‌شناختی مبتنی بر محورهای کمی و قلیلی هم به گونه کیفی با هدف واکاوی زمینه‌های ساختاری و فردی انجام شده‌است. مطالعات روانشناختی و پزشکی هم از چشم‌اندازهایی متفاوت سعی در تبیین مساله‌ی اعتیاد زنان داشتند. نگاه‌های جزئی و محدود به مساله اعتیاد شناخت جامعی را حاصل نمی‌کند، چنانچه انتخاب روش‌های کمی همین امر را تسهیل می‌کند و شناخت عمیق تجربه اعتیاد را در پی ندارد. بنابراین با توجه به چنین بستری پژوهش حاضر در راستای چنین هدفی حرکت کرده‌است و سعی دارد که پدیده ترک اعتیاد زنان را به‌صورتی عمیق‌تر مورد مطالعه قرار دهد. برای چنین هدفی توجه به مقوله‌های ساختاری مانند دلایل اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی ترک اعتیاد زنان اهمیت بسیاری دارد. توجه به موقعیت زنان در چنین ساختاری کمک به درک بهتر فرآیند ترک می‌کند. چنین چشم‌اندازی بسیار اهمیت دارد به سبب آنکه از دل روایت‌های متعدد زمینه‌ها، دلایل مصرف، پیامدها و بسیاری جنبه‌های دیگر پدیده ترک به دست می‌آید. روایت‌های زنان پیچیدگی‌های ترک اعتیاد زنان را در سطح خانواده، فرد، جامعه و سلامت آنان شرح می‌دهد که موارد مشترک و تاثیرگذار امر اعتیاد را مشخص می‌سازند و تجربه‌ای مشترک و عمومی در اعتیاد زنان است. از سوی دیگر، انتخاب روش کیفی، پدیده اعتیاد را جدای از سطح عمومی، در سطحی خاص و بومی مورد مطالعه قرار می‌دهد. چنین خاص‌گرایی در سطح شهر شیراز است که پژوهشی در این زمینه با چنین ساختاری انجام نگرفته‌است و این پژوهش سعی در برساخت تجربه ترک اعتیاد زنان شهر شیراز دارد.

روش پژوهش و ابزار پژوهش

پژوهش از نوع پژوهش‌های کاربردی است که با رویکرد کیفی، با هدف دستیابی به تصویری کامل و فهم عمیق از پدیده ترک اعتیاد استفاده گردیده‌است. از نظریه داده بنیاد اشتراوس و کوربین استفاده شده که منظور داده‌هایی است که در طی فرایند پژوهش به صورت نظام‌مند گردآوری و تحلیل شده‌اند (۱۹). در این پژوهش از نمونه‌گیری نظری و نمونه‌گیری هدفمند استفاده شده‌است. مشارکت‌کنندگان از چهار کمپ ترک مواد مخدر ویژه زنان («خورشید تابان شیراز»، «مرکز راحیل سلامت شهر راز»، «کمپ ترک اعتیاد فرشتگان شیراز» و «موسسه شایستگان مهر شیراز») و مراجعه‌کنندگان مرکز کاهش آسیب‌های اجتماعی (دی‌آی‌سی) در شهر شیراز و با این ویژگی حداقل تجربه ۳ سال اعتیاد می‌باشند. از تکنیک مصاحبه عمیق^۱ برای جمع‌آوری اطلاعات استفاده شده و تا اشیاع نظری ادامه پیدا کرده‌است. با توجه به این روند ۱۷ مصاحبه انجام و مورد تحلیل قرار گرفته‌است.

^۱ -Dept Interviews

کشیدن خیلی جالب بود» (م ۱۰) و یا «مصرف می‌کردم بی‌خیال می‌شدم» (م ۴).

محرك‌های مصرف مجدد: گزاره‌هایی مانند نقص عضو، «اعتیادمو نمی‌تونستم ترک کنم به خاطر اینکه یه کلیه داشتم» (م ۱۶)، قیمت نازل مواد مصرفی «نخوام دروغ بگم هروئین قیمتش کم بود» (م ۹)، مصرف آسان، دسترسی آسان و همچنین باور به ترک آسان به این مقوله اشاره دارند. بسیاری از زنان مصاحبه شده چندین بار گام در فرایند پاک‌ی و ترک نهاده بودند؛ اما عواملی از جنس این مقوله مانع از تداوم ترک آنان شده بود.

بازاندیشی: وضعیت زنان و چالش‌هایی که با آن مواجه هستند موجب بازاندیشی بسیاری از آنان می‌شود که ذیل مفهوم عوامل ذهنی بیان داشته‌اند. «مواد ضعف من شده بود» (م ۱۱) و یا «گفتم لعنت به خودم اشتباه از خودم بود» (م ۱۴) بازاندیشی ذهنی زنان عامل مهمی است که زمینه را برای ترک آنان هموار می‌کند.

انزجار از زیست معتادانه: بیزاری از وضعیت آشفته و تجربه فشار مضاعف در دوره مصرف، حسرت زندگی معمولی را بروز داده است که راهی برای فرار از حال فعلیشان است. «دل‌م می‌خواد زندگی کنم ... دل‌م می‌خواد زندگی درست کنم» (م ۷).

حمایت بیرونی: نقش اطرافیان زنان معتاد در تداوم یا قطع مصرف مواد بسیار حیاتی است. حمایت‌های خانواده و بستگان می‌تواند به فرایند ترک کمک کند: «خال‌م گفت باید ترک کنی» (م ۱).

زندگی‌های مطرود: درماندگی، آوارگی، کارتن خوابی، زندان، زورگیری، تجاوز و ... پیامدهای اعتیاد زنان است. «یه شب خونه این رفیق، یه شب اونجا» (م ۱۲).

ذهن افسرده: تجربه اعتیاد با روحیه‌ای افسرده و انتخاب‌های ناصحیح مسیر زندگی‌شان را با چالش‌های بیشتر مواجه می‌کنند. «مواد کلاً تو رو به سمت منفی‌ها می‌بره» (م ۱۵) «به زندگی امیدی ندارم» (م ۳). این گزاره‌ها ابعاد افسردگی را ملموس‌تر می‌سازد که اعتیاد زنان چگونه آمال و آرزوهایشان را بر باد داده است. «خانواده کیلو چنده وقتی میکشی» (م ۷) و یا «بچمو فراموش کرده بودم، شوهرم را فراموش کرده بودم» (م ۱۷).

ترس: مقوله‌ای که فرایند ترک را تداوم می‌بخشد. تقابل وسوسه و ترس در زندگی‌شان همیشه جاری است. هرچه این ترس بزرگ‌تر باشد، امکان شکست پیمان ترک کم‌تر است، «وسوسه تا ثانیه آخر زندگی‌م هم همراهه اما ترسم بزرگ‌تر از وسوسمه» (م ۶).

میره یه جایی لومون می‌ده ولی مرد نه» (م ۸) حاکی از همین معرفتی است که زنان در فرهنگ کلی جامعه کسب کرده‌اند و نهایتاً منجر به عمل تنهایی شده است. بی‌اعتمادی تجربی نیز نوعی بی‌اعتمادی به همه چیز است که زنان در زندگی خود تجربه کرده‌اند. «اصلاً به مرد اعتماد نمی‌کردم ...» (م ۳).

خشونت ساختاری و خشونت فرهنگی: خشونت ساختاری شکلی از خشونت در چند ساختار یا نهاد اجتماعی است که با جلوگیری از مردم در دسترسی به نیازهای اساسی‌شان، ممکن است به آنها آسیب برساند؛ خشونت فرهنگی نیز جنبه‌هایی از فرهنگ است که می‌تواند برای توجیه یا مشروعیت خشونت مستقیم یا ساختاری استفاده شود (۲۱). فریب دادن زنان و استفاده ابزاری کردن از آنان یکی از ابعاد همین خشونت است «میگفتن این یه کیلو هروئین ببر ۱۰۰ تومن می‌دیم بهت، نمی‌دونستم چه بلاهایی ممکنه سرم بیاد، یا اعدام یا ابد» (م ۶)، عمل برچسب زدن به زنان معتاد نیز در جامعه به حدی است که بسیاری از زنانی که میل به ترک اعتیاد دارند از ترس همین برچسب‌ها از طرف جامعه، از ترک کردن پرهیز می‌کنند. از سوی دیگر بسیاری از خشونت‌ها در ساختار جامعه نهفته‌اند که در قبال زنان معتاد به کار گرفته می‌شود. گزاره‌های «خیلی هم کتک خوردم» (م ۱۶)، «مامانم چندین ازدواج اجباری رو هم برای من ترتیب داد... من کتک هم خوردم که گفتم نه» (م ۹) و یا «کارتن خوابی به این نیست که تو خیابون بخوابی؛ از خونه خودت که طرد بشی کارتن خوابی» (م ۱۳) ازین مواردند.

خشونت فضایی: خشونت فضایی یعنی خشونت در تمام عرصه‌های شخصی و غیرشخصی فرد، محیط خشن و نداشتن عرصه‌ای خصوصی برای زنان. «نمی‌دونستم که از خونه رفتم تو جامعه انقدر گرگ هست ...» (م ۵) و یا «اومدم محله‌ای که دروازه کارزون اسمش بود، اومدم دیدم محله درستی نیست» (م ۷) همچنین اخراج از خانه توسط صاحب خانه و دخالت‌های دیگر از گزاره‌های اشاره شده در این سطح است.

احساس نیاز: اشاره به کارکردها و استفاده مواد مخدر برای زنان دارد و ابعاد گوناگونی را در برمی‌گیرد. برای انرژی بیشتر و یا تسکین دردهای جسمی و روانی کاربرد داشته است. «شیشه که بکشی فعال میشی» (م ۲) و یا «خلاء زندگی‌مو با مواد پر می‌کردم» (م ۱۳). بسیاری از زنان به خاطر وجود بیماری و دردهایی چون دیسک کمر، سردردهای مزمن به مصرف مبادرت می‌ورزند.

سرگرمی: بسیاری اعتیاد را به عنوان کنشی مفرحانه قلمداد می‌کنند. زیمیل معتقد است در فرهنگ مدرن برای گذران فراغت ظرفیتی وجود دارد که به فرد امکان می‌دهد خود را از دیگران متمایز سازد که روش‌ها و اعمال پرشتاب و تمایز هویت شخصی را شکل می‌دهند (۲۲). «طرز

^۱ . منظور از م ۸، مشارکت کننده شماره ۸ است. از این به بعد بیانات و ادراکات افراد به همین روش نشان داده خواهد شد.

ذره‌بین بودن زنان و بدن زنان شده است که مقوله احساس نیاز را برجسته کرده است؛ نیاز به زیبایی زنان در انجام امورات زنانه یکی از خشونت‌هایی است که جامعه بر زنان تحمیل کرده است. برای حضور زنان در جامعه، لازم است که بدنی آن گونه که جامعه می‌خواهد داشته باشد. کارکرد برخی از موادها مانند شیشه، لاغری و کسب بدن متعارف در جامعه است که زنان را به مصرف آن تحریک می‌کند. علاوه بر این، تحمیل فشارهای روحی و روانی از سوی جامعه که از خشونت‌های ساختاری، فرهنگی و سنتی جامعه است احساس نیاز به مصرف مواد را در زنان تقویت می‌کند. زنان بر اساس بازاندیشی درصدد ترک برمی‌آیند. اما فرآیند ترک بسیار پیچیده است. فقدان حمایت‌های بیرونی، ذهن افسرده، ترس، طرد از عواملی هستند که فرآیند ترک را تحت تاثیر قرار می‌دهند. این فرآیند شکستی دیگر است و وقتی زنان گرفتار آن می‌شوند، رهایی از آن دشوار است. در اینجا، حضور محرک‌هایی که فرآیند ترک کردن را سخت می‌کند (همچون در دسترس بودن یا مصرف آسان) اضافه می‌گردد و عمل ترک برای زنان به اقدامی قهرمانانه و سخت بدل می‌گردد. این مقولات در زندگی زنان، آنان را به اعتیادی ابدی گرفتار کرده است که به نوعی اشاره به ناتوانی زنان در ترک کردن مواد است. رفت و برگشتی که غالب زنان مصرف‌کننده آن را تجربه کرده‌اند؛ یعنی شکست در رهایی. زنان چندین تجربه ناموفق در ترک اعتیاد داشته‌اند که پیامدهایی مشابه‌ای چون ویرانی شخصیت، زندگی‌های مطرود و ذهن افسرده داشته‌اند. این موارد تعدادی از گزاره‌های نظری کشف شده در این الگو هستند که به آنها اشاره گردید و در نمودار شماره ۱ ارتباط آنها نشان داده شده است.

خودآگاهی: در مرحله تداوم ترک و یا انگیزه ترک مقولات پیچیده‌ای نهفته است از جمله خودآگاهی. «تو دوران مصرف به خودم اومدم که مواد دیگه جواب نمیده» (م ۱۱). «من موادم تا دینش رفتم جواب نداد» (م ۲) نشانگر این موضوع هستند.

پذیرش خانواده: همراهی و تلاش برای ترک با حمایت خانواده، روال و دوره درمان را با موفقیت بیشتری همراه می‌سازد. این مقوله یکی از عوامل مهم در ترک و بازگشت زنان است. «سه تا بچم اصلاً باور نمی‌کردم بخوان تقلم کنن، اصلاً میگن مامان وقتی وقتی ترخیص شدی زنگ بزنی بیاییم و از اینجا بریمت بریم خونه» (م ۱۷).

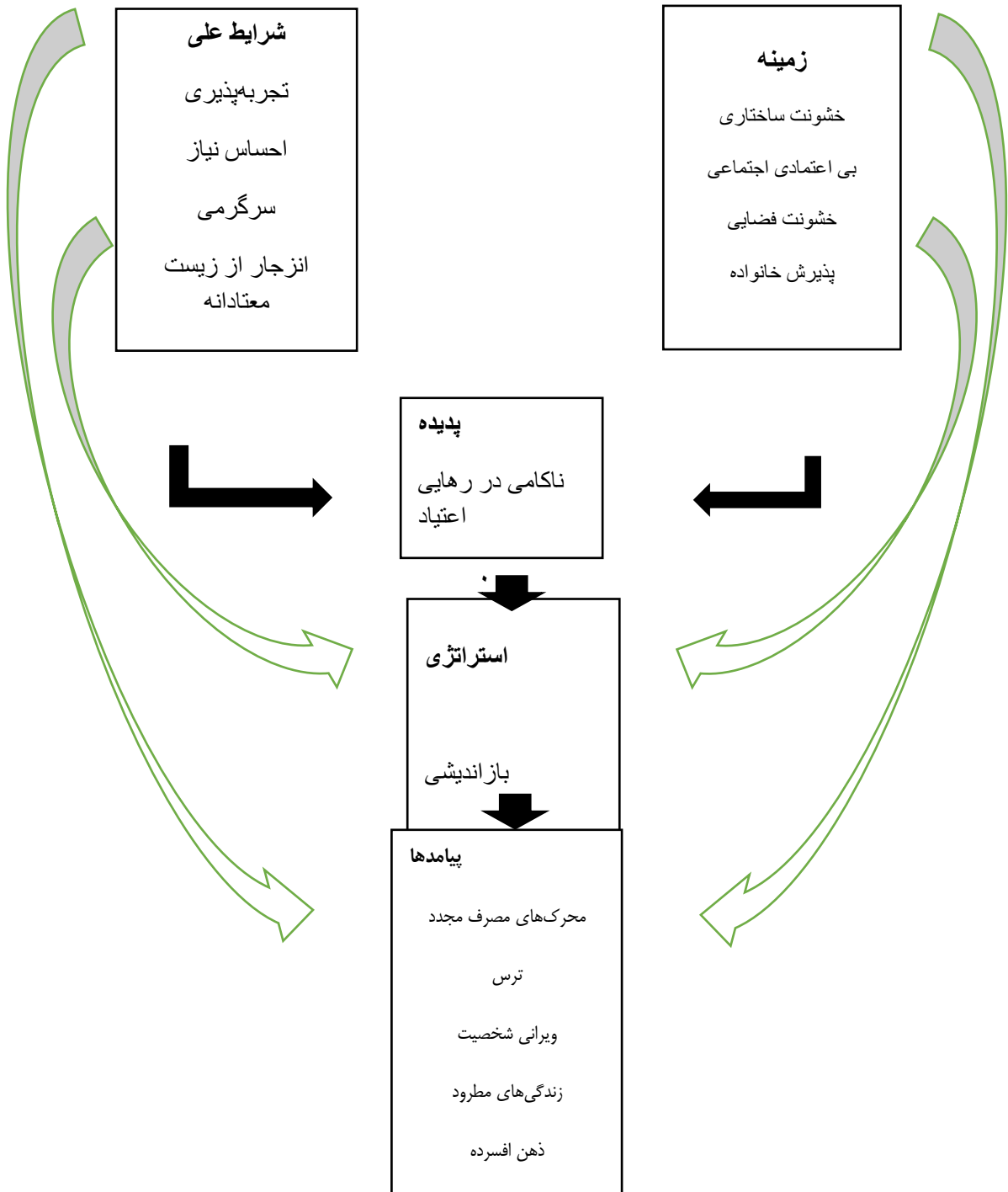
تجربه‌پذیری: زنان درگیر دوره ترک مواد از جهان‌بینی و خاطرات گذشته روایت‌هایی را بیان می‌کنند که ابعاد پدیده اعتیاد را بیشتر آشکار می‌سازد. تجربه مصرف مواد را نوعی عبرت‌آموزی و ترک آن را تولد دوباره می‌دانند. مفهوم تولد دوباره دارای دو بعد ندامت و فراموشی گذشته در دوره ترک است. این ابعاد با گزاره‌هایی چون «گذشته من مرده است» (م ۶) یا «نمی‌دونستم وقتی گریبانمو گرفت چه چیزایی رو ازم قرار بگیره» (م ۱۰) بیان شده است.

مقوله هسته؛ ناکامی در رهایی

ناکامی در رهایی به عنوان مقوله هسته، مقوله‌ایست که در فرآیند کدگذاری انتخابی با هدف یکپارچه سازی سایر مقولات به وجود می‌آید. چمبرز^۱ فقر را یک تله میدانند که کسی که گرفتار آن شود به سختی از آن رهایی می‌یابد. عواملی که این تله را به وجود می‌آورند محرومیت فرد را بازتولید می‌کنند (۲۳). شکست زنان در رهایی نیز بر همین اساس است. دلایلی وجود دارند که فرآیند وابستگی زنان به اعتیاد را «تداوم» و «بازتولید» می‌کنند. از دلایلی که فرآیند ترک را به ویژه در زنان با شکست مواجه کرده است، همین تفاوت در وضعیت زنان است که بر اساس مقوله‌های تحقیق نشان داده شد که تجربه‌ای متفاوت در اعتیاد را داشته‌اند که تحت سیطره شرایط اجتماعی و اقتصادی بوده است. آنچه در این مطالعه به دست آمد، حضور عواملی بود که در ارتباطی چرخشی و مداوم با یکدیگر قرار دارند. این عوامل شاید به تنهایی توان کافی برای اثرگذاری نداشته باشند اما در کنار هم، نقشی هم‌افزا و قاطع را در زندگی زنان ایفا می‌کنند. خشونت فرهنگی، خشونت فضایی و بی‌اعتمادی همگانی فضایی را برای زنان خلق کرده است که تجربه‌هایی شامل برچسب خوردن‌ها، طرد، اعمال خشونت‌های فیزیکی و روانی و تبعیض‌های جنسی، نابرابری‌های شغلی، اقتصادی، فرهنگی و دخالت و سرکشی‌های همه جانبه و حق به جانب از سوی دیگری مرد را داشته‌اند، مواردی که اکثر زنان آن را تجربه کرده‌اند و نهایتاً ترغیب به موادی که از سوی مردان بوده است، فضایی را برای زنان مهیا کرده که آنان به این وادی کشانده است. ارتباط این مقوله‌ها با یکدیگر ارتباطی پنهان است اما درجایی آشکار می‌شود که این مقولات را با هم تحلیل و مقایسه شود. بستری که برای زنان وجود دارد منجر به زیر

1- Richard Chambers

نمودار شماره ۱- مدل پارادایمی پژوهش (نظریه زمینه‌ای)

بحث و نتیجه گیری

در تحلیل مصاحبه‌ها، مقوله‌های استخراج شده به این اشاره دارند که شرایط علی همچون بی‌اعتمادی همگانی، خشونت ساختاری و فضای و پذیرش خانواده در کنار شرایط زمینه‌ای چون تجربه‌پذیری، خودآگاهی، انزجار از زیست معنادانه، احساس نیاز و سرگرمی زنان را به سوی ترک سوق می‌دهند. زنان در این شرایط به ترک مواد ترغیب شده‌اند اما در این راه با شکست مواجه شده‌اند. هر یک از آنان بنا به دلایلی به استراتژی‌های ترک پی برده‌اند که بازاندیشی در اعتیاد حاصل آن بوده است. اما به دلیل برجسب‌ها و داغهای اجتماعی که به آنان زده می‌شود توسط خانواده‌ها و مخصوصاً همسران شان به سرعت طرد می‌شوند و پذیرش و اعتماد دوباره به آنها به سختی اتفاق می‌افتد. این نتایج با یافته‌های آرپا (۱۳) در پژوهش هم راستاست که زنان گفته‌اند با مسائلی متفاوت از نظر وسعت و ماهیت در مقایسه با مردان مواجه هستند. همین برجسب‌های اجتماعی نیز به نظریه فشار عمومی آگینو (۴) نیز ارتباط پیدا می‌کند که به سبب شرایط افراد کجروی‌های خویش را توجیه می‌سازند.

زنان بیان کرده‌اند عرف جامعه، اعتیاد مردان را امری عادی میدانند و اعتیاد زن خلاف عرف است که گناهی نابخشودنی است و شوهر این زن در صورتی که با همسرش مدارا کند توسط جامعه سرزنش می‌شود. حتی خانواده‌های پدری آنها نیز گاه از پذیرش دختران در حال ترک امتناع می‌ورزند و اعتیاد دختر را نوعی بی‌آبرویی تلقی می‌کنند. این یافته‌ها هم با پژوهش ویگلز و همکارانش (۱۵) هم راستاست که خانواده نقش بسیار مهمی در روند بهبودی و ترک زنان دارد. این زنان معتقدند کودکان، والدین و همسرانشان بزرگترین منبع انگیزه و حمایت بودند. همچنین نوری و همکارانش (۹) در پژوهششان نشان داده‌اند از یک سو اعتیاد جامعه را بسوی انحطاط سوق می‌دهد و از سوی دیگر اعتیاد ریشه در مشکلات اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی دارد که این موارد نیز نقش ساختارهای فرهنگی و اجتماعی را در ترک اعتیاد برجسته می‌سازد. موارد فوق با نظریه‌های در سطح کلان هم ارز هستند. چنین نظریه‌هایی افراد را تحت تاثیر ساختارهای اجتماعی و فرهنگی نشان داده‌اند که رفتار آنها با همین سازوکارهای کلان و فشارهای آن توجیه می‌شوند (۲).

محرک‌های مصرف مجدد، ترس، ویرانی شخصیت، زندگی‌های مطرود و ذهن افسرده پیامدهای پروسه ترک است که رهایی زنان به عنوان فرودست هم در جامعه و هم در اعتیاد را با چالش مواجه ساخته است و رهایی برای آنان ناممکن شده است. این مقولات با یافته‌های صفری حاجت آقایی و همکارانش (۱۰) همسو است که از بین عوامل محیطی توانایی تهیه مواد به عنوان یک علت بازگشت به مواد مخدر تاثیر زیادی داشت. مقوله‌های بالا با نظریه‌های مکتب شیکاگو و مفهوم بی‌سازمانی (۳) قرابت زیادی دارد. بزهکاری، فحشا، مصرف غیر قانونی داروهای مخدر، خشونت، خانواده‌های از هم گسیخته در پروسه ترک اعتیاد زنان موثر است و چالش‌های ترک را بیشتر کرده‌اند.

الگوی نظری که پژوهشگران در این پژوهش به آن دست پیدا کرده‌اند، بسیاری از تفاوت‌های فرهنگی و اجتماعی فرآیند ترک اعتیاد دخیل در زندگی زنان و شهر شیراز را به طور خاص نشان داده است. چنین

فرهنگی نهادها و ساختارهایی را شکل داده است که نگاه تبعیض‌آمیزی را بازتولید می‌کند. فریب دادن زنان، استفاده ابزاری از آنان برای انتقال مواد و تجربه خشونت بیشتر تعدادی از این مواردند. مفهوم آبرو و نگاه طرد کننده دیگران به زنان معتاد منشا طرد زنان و نابه‌سامانی خانواده‌ها در شهر شیراز شده است.

نتایج نشان داده است که فضای اعتیاد برای زنان و پروسه با شکست‌های پی‌در پی تجربه شده است که حاصل درک و فهم متفاوت اعتیاد زنان در جامعه و فرهنگ است. مجموعه‌ای از عوامل تاریخی، اجتماعی و فرهنگی در کنار عوامل دخیل در اعتیاد چنین ناکامی را به بار آورده است؛ شرایط به گونه‌ایست که اگر فرد خود را از یک عامل (بی‌اعتمادی همگانی) نجات دهد عوامل دیگر (همچون خشونت فرهنگی و ساختاری و سایرین) همچنان بر وی اعمال فشار می‌کنند و رهایی را دشوار کرده‌اند. بنابراین فضای ترک اعتیاد باشکست‌های پی در پی به صورت یک ناکامی در رهایی برای زنان تجربه شده است.

ملاحظات اخلاقی

دو اصل مهم اخلاقی که در این مطالعه رعایت گردید حفاظت از حقوق مشارکت‌کنندگان و محرمانه نگه داشتن اطلاعات شخصی آنها بوده است. علاوه بر این‌ها سایر اصول اخلاقی که در این پژوهش تاحدامکان رعایت شده، عبارتند از:

۱- حق خارج شدن از پژوهش برای هر یک از شرکت‌کنندگان تا آخر مصاحبه وجود داشته است.

۲- مدت زمان مصاحبه متناسب با تحمل شرکت‌کنندگان تنظیم شد و اگر مشارکت‌کننده‌ای ضمن مصاحبه اظهار خستگی کرده به مصاحبه خاتمه داده می‌شد.

۳- ایجاد شرایط امن برای شرکت‌کنندگان از نظر روحی و جسمی.

۴- استفاده از اسم مستعار در تمامی داده‌ها، به جای اسم شرکت‌کننده.

حامی مالی

پژوهش با حمایت مالی بنیاد ملی نخبگان کشور انجام گرفته است.

مشارکت نویسندگان

مقاله حاصل تلاش همه نویسندگان است.

تعارض منافع

هیچ تضاد منافعی در این پژوهش وجود ندارد.

تشکر و قدردانی

پژوهشگران بدین وسیله از همکاری اداره کل زندان‌های استان تهران که در اجرای پژوهش یاریگر محققان بودند، اند، تندر و تشکر می‌نمایند.

References

1. Becker, J. BMcClellan, ML. Reed, BG. Sex differences, gender and addiction. 95(1-2):136-147. 2017.
2. Greenfield, S. F. Treating women with substance use disorders: The women's recovery group manual. Guilford Publications. 2016.
3. Hashem Zahi, N. Mohsenzadeh, T. Madani, S. Analysis of sex ratio and treatment of addiction. Journal of Studies and Gender. 6(1): 78-55. 2018. <https://doi.org/10.30495/jwsf.2019.668807>.
4. Arpa, Sh. Women who use drugs: Issues, needs, responses, challenges and implications for policy and practice. Publisher: EMCDDA, 2017.
5. Giddens, A. Sociology, translated by Manouchehr Sabouri, Tehran, Ney Publishing, 2008, pp: 20-28.
6. Giddens, A. Sociology, translated by Manouchehr Sabouri, Tehran, Ney Publishing, 2008, pp: 20-28.
7. E. Grady, and Crime in the Canadian Context, Debates and Controversies, Oxford University Press, 2007, pp. 108-109.
8. Khmerni, M. Tain, M. The causes of returning to drug addiction and suggested strategies in those who refer to addiction treatment centers: a qualitative study. Journal of Rafsanjan University of Medical Sciences [Internet]. 2017;17(6):523-538. Available from: <https://sid.ir/paper/71083/fa>.
9. Qadri, p. Nouri, R. and Karimi, J. Etiology of women's addiction (comparing the views of consumers, professionals and the public). Investigation of Iran's social issues, 2016; 8(1): 139-162. doi: 10.22059/ijsp.2017.64137.
10. Barabadi B, Agha'ea H, Noohi S. Identification of Factors Affecting Drug Use Tendency in Women and Model Presentation through PLS Software. Etiadpajohi, 2018; 12 (45) :231-246, URL: <http://etiadpajohi.ir/article-1-1570-fa.html>.
11. Azimi, F. The role of social capital in reducing the addiction tendency of female heads of households in Zanjan city. Police-social researches of women and family [Internet]. 2016;5(2):259-274. Available from: <https://sid.ir/paper/507639/fa>.
12. Nouri, T. Ramezani, T. and Bensaheed, S. Socio-demographic Status of Addicted Women Living in the Addiction Camp, Police Women, 2016; 9(23): 79-92. magiran.com/p1586213
13. Safari, S. Kamali, A. Dehghani Firoozabadi, S. and Esfahani, M. Meta-Analysis of Comparing Personal and Environmental Factors Effective in Addiction Relapse (Iran, 2004 -2012). Etiadpajohi 2014; 8 (30) :35-52, URL: <http://etiadpajohi.ir/article-1-642-fa.html>.
14. Motyka MA, Al-Imam A, Haligowska A, Michalak M. Helping Women Suffering from Drug Addiction: Needs, Barriers, and Challenges. International Journal of Environmental Research and Public Health. 2022; 19(21):14039. <https://doi.org/10.3390/ijerph192114039>.
15. Hoseinizadeh, S, S. Niazi, M., Mehtari Arani m. The Role of Personal, Familial and Social Awareness in Permanent Drug Abandonment in Kashan Drug Addiction Treatment Centers. JOURNAL OF HEALTH AND CARE [Internet]. 2020;21 (4):330-343. Available from: <https://sid.ir/paper/410076/en>.
16. Nazra for Feminist Studies. licensed under a Creative Commons, Attribution-Non Commercial 3.0 Unported License, 2018.
17. Arpa, S. Women who use drugs: Issues, needs, responses, challenges and implications for policy and practice, Publisher: EMCDDA, 2017.
18. Villegas, N. A., Chodhury, S. M., Mitrani, V. B., & Guerra, J. Mothers in

Substance Abuse Recovery: Perspectives on Motivators, Challenges and Family Involvement. *International journal of high risk behaviors & addiction*, 2016, 6(1).

19. Iman, M.T. *Philosophy of research method in humanities*, 4th edition, Qom, Hozah Research and University, 2016, pp: 180-220.

20. Mohammad Pur. A. *Quality assessment in qualitative research: principles and strategies of validation and generalizability*, *Social Sciences Quarterly*(2019), 17(48), 73-107. doi: 10.22054/qjss.2010.874

21. Griffiths, Martin; (2008), *Encyclopedia of International Relations and World Politics*, translated by Alireza Tayyeb, Tehran: Ni Publishing House, second edition, 2010.

22. Muzaffar, H. Zikriai, M. and Tabeti, M. *Cultural anomie and drug addiction among young people aged 13 to 28 in Tehran*, *Research Journal of Social Sciences*, 2018, 3rd year, 4th issue.

23. Safiri, Kh. and Mirzaei, M. *Marginalized girls' lived experience of the*

concept of "deprivation": a case study of the marginalized area of Dolatabad-Kermanshah province. *Strategic researches of Iran's social issues*, 1401; 11(1): 33-54. doi:10.22108/srsp.2022.133198.1796.